

La meva família i altres animals

Vaig estar inicialment temptat de titular aquest paper *De monos, camells, cavalls i altres bèsties*, però, per fortuna, vaig adonar-me a temps que la qüestió de la droga, que és l'agent provocador del drama, no és pas l'assumpte principal de la novel·la (una bona novel·la, sens dubte). Se'm va acudir un altre títol: *Famílies, jo us comprenc!* (o *Família, jo et contemplo!*, que potser fóra més just), fet a partir d'una frase de Gide que apareix en el llibre com a epígraf de la ridícula novel·la francesa sobre l'herència del Maig del 68 que el protagonista està traduint (*Famílies, us odio!*), combinat amb la versió que en fa el personatge central de *L'últim mono* (*Famílies, us envejo*). Finalment vaig recordar el títol de Durrell, que al meu entendre s'adequa molt bé a la matèria de l'obra.

El fill del protagonista –un jove de més de trenta anys– és una persona voluble i de naturalesa erràtica, que pateix, des de fa molts anys, l'addicció a la droga (la depurada consciència lingüística de Todó li fa prendre determinades solucions que jo no acabo de subscriure: per exemple, deixar aquesta *addicció* amb una sola *d*; fer masculí el nom *síndrome*; utilitzar *provar* en comptes de *tastar*; i qualificar el substantiu *tràngol*, que ja és negatiu, amb l'adjectiu *mal*, entre moltes altres; tampoc no acabo d'entendre la seva afició a l'adjectiu *tremenda*, sempre en la forma femenina). El noi acaba de completar una cura de desintoxicació, i ara passarà uns quants dies vivint amb el pare, que, arran d'aquest fet, inicia la composició d'una mena de confessió personal titulada *L'últim mono*. El títol, encertadíssim, és manifestament equívoc, o polisèmic: fa referència, en primera instància, a l'addicció del fill, però també, i sobretot, a la condició del protagonista, que, després de dues relacions sentimentals llargues i d'una existència que ja ha tramuntat la seixantena, ha decidit viure sol fins a la fi dels seus dies, fer-se fort en aquella naturalesa diguem-ne induïda “que em feia particularment sensible tant als plaers de la soledat com a les molèsties de la seva manca” (l'enyorat Joan Solà hauria criticat aquest ús del possessiu).

Un dels punts forts

La semblança del personatge central és magnífica, i té a veure amb un dels punts forts de la novel·la: la construcció d'una veritat. No sé si està gaire de moda, això de reivindicar *la veritat* d'una novel·la (i no només la versemblança). El traductor que anima les pàgines todonianes se'ns va im-

posant a poc a poc per la profunditat de la seva reflexió, per la lucidesa (sovint, no sempre) de les seves consideracions, però també pels seus dubtes, per les seves maredes morals, pels seus desenganys, per les seves obeccacions. Censura la pèssima novel·la que està traduint; acaba destinant a la foguera el sinistre personatge de la seva segona dona; jutja a tort i a dret, judica amb passió la realitat que l'envolta, i que no li acaba de fer el pes (des de la Barcelona nascuda dels Jocs Olímpics a l'“absurd, irritant i hipòcrita control de la policia” als

aeroports, posem per cas). És un personatge d'una expressió narrativa fascinant, memorable, del tot convincent.

A partir, doncs, de la recuperació del fill –i *recuperació* és, també, una paraula ambigua, en aquest context: es dona un nou acostament entre els dos homes de la família–, a partir dels dies que compartiran arran d'aquest presumpte últim mono, el traductor recordarà els dos monos anteriors del jove i repassarà la seva pròpia vida i la dels seus fins aquell moment. En les primeres novel·les de Todó, que recordo sense gaire nitidesa, em fa l'efecte que hi apuntava sempre un conflicte prominent, però que, alhora, hi havia un marc de *belleza i imaginació novel·lesques*, per entendre'ns. Per mi una de les grans conquestes d'aquesta és que la realitat narrada no admet concessions: és la d'un país –aquest, el dels últims quaranta anys– amb totes les

Veritat en un sentit fondo i inapel·lable

seves misèries i potser també amb alguna grandesa. Aquell Camprodon de l'estiu d'un títol seu antic aquí s'ha tornat –és una manera de parlar– Salou, amb un apartament decorat amb un gust dubtós, que és el cau d'estiu i d'alguns caps de setmana de la segona (i recargolada) dona del protagonista. És per això que m'agrada tant el propòsit de partida: en comptes de fer protagonista un escriptor, com passa amb milers de novel·les del nostre temps (una *tendència* que ha estat molt criticada i que, tanmateix, continua tenint un seguiment aclaparador), Todó opta per un traductor professional, que no pretén sinó copiar: “escriure significa copiar, és a dir traduir, és a dir escriure, és a dir copiar, copiar, copiar”.

La que he transcrit és l'última frase d'una novel·la que conté paràgrafs sencers que semblen destinats al subratllat i unes quantes escenes que recordarem durant molt de temps: per exemple, la que mostra la commiseració que el pare sent pel seu fill quan aquest ha de recollir un premi de disseny de barri, i el jove arriba a l'acte de lliurament en un estat deplorable. Veritat en un sentit fondo i inapel·lable, literatura amb majúscules. *

Lluís Maria Todó narra, entre molts altres temes, la relació entre un pare traductor i el seu fill que intenta deixar la droga
JORDI GARCIA

L'ÚLTIM MONO.
TRADUCCIÓ D'UN
TEXT NO ESCRIT
Lluís Maria Todó

Editorial: Club Editor
Barcelona, 2015
Pàgines: 253
Preu: 20 euros

Libres